

Boğazkesen Hisarı

Yazar:

Prof. M. Tayyib Gökbilgin

Geçen hafta restorasyonu ikmal edilerek inşasının 506. nci yıldönümü idrak olunan Boğazkesen, bugünkü adıyla Rumeli Hisarı'nın tarihi hayli enteresandır. İstanbul'un fethinden sonra sırasıyla bu iki ismi taşıyan bu mevkii daha eskiden de birbirini adları vardı ve buraya atfolunan tarihi hâdiseler, kısmen efsanevi bir mahiyet taşımaktır.

Rumeli Hisarı burnu eski çağlarda, burada mevcut Hermes adından dolayı Hermus (Hermosum promontorium) adını taşıyordu. Bu suretle temsilisi, şüphecisi ki, pek eski zamanlarda Yunan mitolojisine göre, hıtabet ticaret ve hatta sirkatın hamisi ve Tanrı olan Hermes (Mercur) namına büyük bir mabbet bulunmuş olsasından ileri geliyor. Kesa, tabii vaziyetinden dolayı yanı denize doğru ilerleyerek bir burun şeklinde Boğazı keşmedenin kinayesi olarak, Bizanslılar tarafından «Boğaz kesen» manasına gelen Lemecopion temsilie edildiği gibi dalgaların gürültüsü, burada, bir köpeğin havlamasına, ulumasına benzettikler ve «Kızıl Köpek» manasına olan Pyrrhus Kyon adı da verilmiştir. Bu sonuncu adın verilmesi diğer bir rivayet göre de, bu mevkide vaktiyle bu adı taşıyan azgın bir köpeğin mevcudiyetinden, bunun da imam sahilde doğasarak denisin dalgalı olduğu zamanlarda sahile yaklaşmak isteyen kayıkçıların üzerine havlamasından dolayı idi ki, merhum İhtifacı Ziya Bey, bir akşam (1912 senesi Haziran ayı içinde), Boğazçılına çıkarken, büyük bir köpeğin sahile doğru koşarak vapurun sebep olduğu dalgaların gürültüsine karşı deniz kenarında şiddetle havladığını görmüş, köpeği bu hale getiren şeyin dalgaların şiddetli sesi olduğunu hukmederek, eski çağların bu Hisar burnu hakkındaki rivayetini tasdik etmemiştir (1).

Boğazçılıının bu güzel mevkiline altı diger bir enteresan tarihi hâdisesi de Herodot'un bu hususta verdiği bilgilerdir. Buna göre, İskilere karşı harbe giden Iran hükümdarı Dara, ordusunu Anadolu sahilinden bu tarafe geçirmek üzere Sisamli Androkles'e sallarla burada bir köprü yaptırmıştır (2).

Diger taraftan bazlarının bu mevkide Bizansların Let Kulesi (Tour du Lethe) adında bir hanımları bulunduğu ve bunun için Bizans tarih kaynaklarından Nicéphore Grégoras'ın verdiği 10. yüzyıla istinat ettikleri oylundaki iddia ve kanaatleri. Boğazçılındeki kaleler hakkında etrafı bir tettek yapmış olan maruf bilgin Albert Gabriel nala kabul etmemektedir (3).

Fatih Sultan Mehmet, tarihlerinin kaydettiğine göre, 1451 de Karaman seferinden döndüğü ve Gelibolu boğazının Venedikiller tarafından kapatıldığını öğrenerek Kocaeli'den İstanbul boğazına geldiği zaman, vaktiyle büyük dedesi Yıldırım Bayezid'in yaptırdığı

RUMELİ HISARINDAN BİR GÖRÜNTÜ

Yine banisi tarafından bir oمىzi yaptırmıştı ki, burası umun zaman Ayasofya evkafına bağlı kaldı. Bundan başka Molla Fenari tarafından bina ettirilen diger bir mescit daha vardı ve Mir'ati İstanbul müellifinin bildirdigine göre, geçen saat sonlarında bunun yalnız bir minareli kalmış ve bu mahallede arsa halinde Halburna'de Mehmet Efendi dergâhi kaldı (5).

Rumeli Hisarı'nın en büyük hısusiyeti, sonrasında, buradaki kazalar mezarlığında mecidin yanında, Hicri 935 tarihinde Seyhül İslâm Kemalpaşa Zadenin fetvasıyla katledilen ve Oğlan Şeyh namıyla maruf olan İsmail Maşukîn'in meğfûn olması ve bir de Durmuş Dede tekkesini İhtiyaç etmesi oldu. Bu satı Tanrı meczuplarından olarak gösteren kaynaklarla, onun XVII. asır başlarında Akkerman'dan geldiğini ve burada mevcut vaziyede bulunan hemşerisi Ali Baba'nın yanında yerlestiğini. Boğazdan gelip geçen gemilerin bunu bilerek her zaman ona hediye bırakıklarını ve onun hayır duasını tâhsile ehemmiyet verdiklerini kaydedeler. Durmuş Dede Hicri 1025 de

(1616) vefat edince buraya defnomus ve sonrasında üzerine abaptan bir türbe yaptırmıştır ki, bu türbe ve dergâha tebarrular ya kin zamana kadar devam etmiş ve odununu, sahnesini İstanbulda satıp Karadeniz selâmetle çıkmak isteyen küçük deniz vanitâları buradan geçerken, rihtîma bir parça eşe bırakmayı adet etdiler (6). Her halde bundan dolayı olacak ki onun türbesi duvarına su beyit konulmuştur:

«Hâkipayı evliyaya yüzünü sürmüg dede
Bu Hisarın kutbu olmuş Hayretli Durmuş Dede»

(1) Mehmet Ziya, İstanbul ve Boğaziçi, cilt II, 254 s.

(2) Tayyib Gökbilgin, Boğaziçi (İslâm Ansiklopedisi)

(3) Chateaux Turcs du Bosphore, Paris 1943 s. 61

(4) Sadettin, Tacüttevarîh, cilt I, 417 s.

(5) Mehmet Râfi, Mir'ati İstanbul, İstanbul 1314 273 s.

(6) Mehmet Ziya, aynı eser, gösterilen yerde.

TEŞEKKÜR

Çifkurt, Polatkan, Soyugenç ve Harputlu Aileleri,
Ailelerinin en büyüğü

KURT SEYİD ÇIFKURT'UN

vefatı münasebetiyle, bizzat gelmek, cenaze merasimine iştirâk etmek, telefon, telgraf ve mektubla taziyede bulunmak ve çelenk göndermek suretiyle samimi alâkalarını gösteren akrabalarına dostların, ve bütün yakınlarına ayrı ayrı teşekkür etmeye büyük acıları mani olduğundan gazeteniz vasıtâsıyla şükranlarının iblagını rica ederler.

Mevedu uzun zamandanberi tükenmiş olan

Avukat RASİM CENANI'NIN

FOREIGN CAPITAL INVESTMENTS IN TURKEY

Adlı İngilizce kitabıının ikinci baskısı yapılmış ve satışa arzedilmiştir.

Müracaat: Taksim Sarayı kat 3 No: 7/8 Telefon: 44 93 89
— 44 79 63

Bayan Aranıyor

Büro işlerinde çalışacak bir bayana ihtiyaç vardır. Tahsil orta olabilir. Taşıplerin referansları ile Galata Posta Kütusu 716 ya, veya 44 78 37 telefona müracaatları: